

Zeeuws Platform Stralingsrisico
'gin straeling te vee, ee!'

Het Zeeuws Platform Stralingsrisico geeft informatie en voorlichting over de risico's van elektromagnetische velden en mobiele zendapparatuur in de openbare ruimte en huiselijke leefomgeving. Het ZPS is aangesloten bij landelijke organisaties voor gezondheid en milieu

17025457

Aan de leden van de Provinciale Staten van Zeeland en de Commissie Ruimte

Elektromagnetische velden als nieuwe milieufactor in de Omgevingsvisie

Heinkenszand, 16 november 2017

Geachte mevrouw, mijnheer,

De Provincie heeft met het oog op de op te stellen Omgevingsvisie een tweetal bijeenkomsten georganiseerd om de mening te peilen van overheden, burgers en particuliere en maatschappelijke organisaties. Ook leden van het Zeeuws Platform Stralingsrisico hebben daaraan deelgenomen. Wij vroegen toen specifiek aandacht voor de nieuwe milieufactor 'elektromagnetische velden' (EMV) die volgens cijfers van de WHO bij tenminste 3% van de bevolking ernstige gezondheidsklachten als gevolg van elektrogevoeligheid veroorzaakt. Alleen al voor de provincie Zeeland praten we dan over **ca. 10.000 burgers**. Bovendien komen er steeds meer aanwijzingen dat er een relatie is tussen EMV en ziekten als ADHD, ALS, kanker en Alzheimer, ziekten die niet in die 3% verdisconteerd zijn.

Tot nu toe zien wij helemaal niets van onze inbreng terug in de enquêteresultaten noch in andere documenten, terwijl bovengenoemde feiten daar toch aanleiding toe zouden moeten vormen. Wel wordt rekening gehouden met de EMV van hoogspanningsleidingen. De gezondheidsraad adviseerde onlangs in een persbericht over de Omgevingswet o.a. rekening te houden met de effecten van EMV van mobiele communicatie technieken.

Daarom vragen wij opnieuw aandacht voor de risico's van EMV, waaraan alle burgers onvrijwillig worden blootgesteld.

Wij verzoeken u om aan te sturen op het opnemen van de nieuwe milieufactor EMV in de Kadernota Omgevingsvisie. De nieuwe Omgevingswet biedt immers ruimte om als Provincie en gemeentes zelfstandig beslissingen te nemen t.a.v. de bescherming van de gezondheid en het welzijn van inwoners.

Wij willen u vragen om in het te vormen milieubeleid te gaan aansturen op bescherming tegen te hoge EMV-belasting door de invulling van het ALARA beginsel voor EMV voor de burger in het algemeen en voor de kwetsbaren (kinderen, zieken, ouderen en elektrogevoeligen) in het bijzonder.

Dat betekent bijvoorbeeld dat u er op toeziet dat bij de planning van de gebiedsinrichting rekening wordt gehouden met EMV veroorzakende faciliteiten zoals spoor, weginrichting, windmolens en zendmasten en de invloed daarvan op de omgeving voor bijvoorbeeld kwetsbare groepen. Maar ook dat u bestaande situaties op EMV-risico's beoordeelt en dat u als voorzorgsmaatregel de burger over de risico's laat informeren. Dat betekent dat de locaties waar zich kwetsbare groepen langdurig ophouden zoveel mogelijk van EMV verschoond blijven. Dat betekent ook dat kritisch dient te worden gekeken naar locatie en noodzaak van plaatsing van zendinstallaties en in het bijzonder scholen, ziekenhuizen en zorginstellingen. Dat betekent verder dat ernaar wordt gestreefd de stralingsbelasting te doen verminderen door daar waar mogelijkheden zijn voor vaste verbindingen zoals glasvezel, dit te stimuleren in plaats van WiFi te subsidiëren.

Wij geven u deze punten ter overweging mee om ze binnen uw fractie en Commissie Ruimte te bespreken. Wij zijn bereid u nadere toelichting te geven.

Op de volgende pagina's vindt u een nadere onderbouwing met adviezen van instanties, voorbeelden van maatregelen van de ons omringende landen en informatie over wetenschappelijke onderzoeken.

namens het Zeeuws Platform Stralingsrisico,
Adrie Spruijt

Contact: Tel: 0113-568576
stralingsrisico@zeelandnet.nl
www.zeeuwsplatformstralingsrisico.nl

ONDERBOUWING

Het negeren van de gezondheidseffecten van elektromagnetische velden en straling is op zijn minst onverstandig aangezien de blootstelling aan deze velden in rap tempo toeneemt. Daardoor krijgen steeds meer mensen chronische stressproblemen en gezondheidsklachten. Ook blijkt een toenemend aantal mensen Elektro Hyper Sensitief (EHS) te worden.

Bij meer dan 3% van de bevolking - 10.000 personen voor Zeeland - kan dit tot ernstige reacties leiden zoals een ziekte, sociaal isolement en invalidering. Er wordt immers gestreefd naar optimale dekking van mobiele communicatie. De Provincie faciliteert dit met subsidies voor nieuwe ontwikkelingen, o.a. met stimulering van WiFi in gebieden die nu nog een slecht bereik hebben.

Het is zeker niet uitgesloten dat veel meer mensen reacties geven op de nieuwe schadelijke milieufactor EMV. Inmiddels leidt meer dan 40-50% van de bij artsen gemelde lichamelijke klachten bijvoorbeeld niet tot een diagnose. Ook is de ziektelast de laatste 20 jaar enorm toegenomen. Deze toename houdt gelijke tred met de toename van mobiele communicatie.

Voor mensen die overgevoelig zijn geworden voor elektromagnetische velden is de ongebreidelde toename van zendfrequenties als GSM, UMTS, 2G, 3G, 4G en in de toekomst 5G een regelrechte ramp om in te leven. Wonen, werken, schoolgaan en deelname aan het maatschappelijk verkeer wordt sterk bemoeilijkt, zó niet zelfs volledig onmogelijk gemaakt.

Het lijkt er nu op dat alleen het recht op mobiele communicatie geldt. Mensen die Elektro Hyper Sensitiviteit hebben ontwikkeld, voelen zich aan hun lot overgelaten. Voor hen is er geen adequate wettelijke bescherming. Realiseert u zich wel dat zij hierdoor –buiten hun wil- steeds verder van de maatschappij uitgesloten worden en dat dit de maatschappij veel kost?

In Nederland worden vele wetenschappelijke publicaties genegeerd. Publicaties die niet-thermische biologische effecten aantonen die wel degelijk schadelijk voor de gezondheid zijn.

Ministeries en instanties houden in hun beleid compromisloos vast aan de wettelijk voorgeschreven - wetenschappelijk achterhaalde - normen die slechts gebaseerd zijn op thermische opwarming.

Mensen die ziek worden door EMV bij blootstellingsniveaus beneden de wettelijke norm, worden niet gehoord, van het kastje naar de muur gestuurd en zelfs doorverwezen naar een psychiater. Hebben zij geen recht om in een gezonde – stralingsarme - leefomgeving te wonen? Is de Omgevingsvisie niet voor hen bedoeld?

ADVIEZEN VAN INSTANTIES

De **GGD/GHOR** stelde al in haar advies: *er moet een goede juridische basis komen voor het meewegen van volksgezondheid in het omgevingsrecht. Dat garandeert dat bestuurders op kunnen komen voor de goede kwaliteit van de fysieke leefomgeving, zodat mensen gezond kunnen leven en opgroeien. Vroegtijdig gezondheid betrekken in planvorming en besluitvorming vermindert gezondheidslasten, het voorkomt onnodige kosten voor herstel en bovenal: het vermindert publieke onrust. Daarnaast biedt elke ruimtelijke ontwikkeling kansen voor het versterken van een goede fysieke leefomgeving.*

De **Gezondheidsraad** stelt in haar persbericht over het meewegen van gezondheidsfactoren in het omgevingsbeleid: *Milieufactoren hebben substantiële invloed op de gezondheid .....*
Daarnaast is er ongerustheid over gezondheidsrisico's van relatief nieuwe technologieën en ontwikkelingen, zoals de toename van mobiele communicatie.....

Classificatie door **IARC-WHO** van de RF (radio frequente) EM straling van mobieltjes, WiFi e.d. als mogelijk kankerverwekkend (klasse 2B), vanwege hogere kans op krijgen van glioom, een kwaadaardige vorm van hersenkanker. In een daarop volgend artikel in de Lancet Oncology, door de IARC specialisten die beslist hebben over de 2B classificatie, staat vermeld dat: *when mobile phones are used by children, the average RF energy deposition is two times higher in the brain and up to ten times higher in the bone marrow of the skull, compared with mobile phone use by adults*, hetgeen impliceert dat kinderen een groter risico lopen:
http://www.iarc.fr/en/media-centre/pr/2011/pdfs/pr208_E.pdf Begin 2018 wordt een publicatie verwacht van het National Toxicology Programm dat definitief kankerverwekkendheid van 2G mobiele communicatie aantoont.

EUROPA EN ANDERE LANDEN

Binnen de EU gaan landen op uiteenlopende wijzen om met de risico's van elektromagnetische velden. Er is een duidelijke lijn dat steeds meer landen maatregelen nemen om de risico's van deze EMV te verminderen. Men houdt rekening met gezondheidseffecten bij veldsterkten ver onder de internationaal aanvaarde waarden van ICNIRP. Daarbij is ook vaak extra aandacht voor de risico's voor kinderen.

De Europese Raad wijst op de risico's en roept de landen op om het voorzorgsprincipe toe te passen. De ervaring met nieuwe risico's is dat een onomstotelijk wetenschappelijk bewijs pas veel later beschikbaar komt dan de eerste aanwijzingen daarvoor. Dit was eerder ook het geval met de risico's van asbest, roken en gelode benzine.

Het Europees Parlement gaf in 2009 haar zorgen weer over de EMV risico's en heeft hierover in 2011 resolutie nr. 1815 aangenomen.

In 2013 kwam er een nieuwe richtlijn ter bescherming van werknemers, die echter geen bescherming biedt tegen de lange termijn effecten van EMV - zie ook de volgende pagina bij *Compilatie van maatregelen*.

Door de Europese Unie wordt gewezen op het belang het voorzorgsprincipe toe te passen bij nieuwe technologische ontwikkelingen. Nederland geeft hier echter geen invulling aan.

In de hierna genoemde landen worden veel meer maatregelen getroffen om klachten door EMV te beperken of te voorkomen. Een greep uit maatregelen door omringende landen:

- **Oostenrijk**: richtlijn van de Oostenrijkse artsenorganisatie (ÖAK) voor diagnose en behandeling van gezondheidsklachten in verband met Elektromagnetische Velden (straling), het zgn. EMF of microwave syndroom. (Duitse tekst):
<http://electromagnetichealth.org/wp-content/uploads/2012/04/EMF-Guideline.pdf>
- **India**: het Hooggerechtshof van Rajasthan gebiedt verwijdering, binnen twee maanden, van zendmasten nabij (< 500 m) scholen, ziekenhuizen en speelvelden, en verwijst naar een uitspraak van het Indiase Supreme Court, waarin staat dat deze straling "hazardous" is. De deelstaat Rajasthan is wat oppervlak betreft iets groter dan

Italië en heeft 56.500.000 inwoners:

http://articles.economictimes.indiatimes.com/2012-11-28/news/35408877_1_mobile-towers-cell-towers-s-israni :

- **Cyprus:** het 'Cyprus National Committee on Environment and Children's Health', een overheidsorganisatie, adviseert in een video om de blootstelling van kinderen aan straling van draadloze communicatie te verminderen. In de video wordt gerefereerd aan de WHO classificatie van deze RF straling als 'mogelijk kankerverwekkend', er wordt gesteld dat deze straling kan leiden tot een verandering van de ontwikkeling en functies van de hersenen, het voortplantingssysteem, een invloed kan hebben op de ontwikkeling van embryo's en kinderen, op onze lichamen op cellulair en DNA niveau, op onze concentratie, angstgevoelens kan opwekken en tot andere neurologische problemen kan leiden: <https://www.youtube.com/watch?v=H43IKNjTvRM>
- **Frankrijk:** wet ter beperking van de RF stralingsbelasting en toepassing van het voorzorgsprincipe aangenomen in de Senaat na eerst aangenomen te zijn in de Assemblée Nationale. De wet voorziet onder meer in een WiFi-verbod in crèches, een verbod van reclame voor mobiele telefonie gericht op kinderen, verplichtingen om WiFi uit te schakelen in basisscholen wanneer niet in gebruik en om draadloze apparaten te voorzien van een handleiding hoe de draadloze functie uit te schakelen: <http://www.senat.fr/petite-loi-ameli/2013-2014/595.html>

COMPILATIE VAN ALLE MAATREGELEN

Een volledig lijst van alle maatregelen, adviezen en uitspraken van overheden, internationale organisaties en rechtbanken over toepassing van elektromagnetische (EM) straling van zendmasten, smartphones, snoerloze (DECT) telefoons en WiFi is te vinden op:

<http://www.stopumts.nl/pdf/Compilatie-RF-straling-2017.pdf>

ONDERZOEK, STUDIES, RISICO'S, MEDISCHE STAND VAN ZAKEN

- Belangwekkende research van de effecten van zendmasten op de gezondheid is gedaan door [Levitt and Lai](#).
- [Het EMF portal](#) geeft een overzicht van de effecten van EMV en de aantallen studies die daarover zijn uitgevoerd.
- [Het Bioinitiative rapport uit 2012](#) geeft een systematische overzichtsstudie.
- De [Europese EMF guideline](#) geeft een overzicht van de risico's en een beeld van de medische stand van zaken.
- Het [EM-Radiation research Trust](#) geeft een belangwekkend perspectief op de research betreffende EMV gezondheidsrisico's.

WEBSITES VAN ORGANISATIES WAAR WIJ MEE SAMEN WERKEN:

www.stichtingEHS.nl

www.stopumts.nl/doc.php/Voorlichting/